

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Ligji Nr.2004 / 13

PËR MATERIALIN FIDANOR

Kuvendi i Kosovës

Duke u bazuar në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 2001/9 të datës 15 maj 2001 për Kornizën Kushtetuese për vetëqeverisje të Përkohshme në Kosovë, neni 9.1.26 (a) dhe 5.1 (j).

Me qëllim të rregullimit të prodhimit dhe tregtimit të materialit fidanor të varieteteve bujqësore, duke përfshirë edhe varietetet hibride të fidaneve pyjore në Kosovë.

Aprovon:

LIGJIN PËR MATERIALIN FIDANOR

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Ky Ligj rregullon çështjet që kanë të bëjnë me prodhimin, tregtimin, importin, eksportin, kontrollin si dhe regjistrimin e prodhuesve dhe tregtuesve të materialit fidanor.

DEFINICIONET

Neni 2

Shprehjet e përdorura në Ligj kanë këto domethënie:

“ **Varietet**” nënkupton grupacionin e bimës brenda një klasifikimi të veçantë botanik të një niveli më të ulët, grupet e të cilave pa marrë parasysh kushtet e rritjes mund të:

- definoohen nga shprehja e karakteristikave që rrjedhin nga një gjenotip ose nga një kombinim gjenotipesh,
- dallohen nga qfarëdo grupacioni tjetër bimor me anë të shprehjesh të së paku një tipari të thënë më parë dhe,
- konsiderohen si njësi përsa i përket përshtatshmërisë së vet për t'u shumuar të pandryshueshme.

“ **Materiali Fidanor**” nënkupton bimët e tëra, pjesët e bimëve, filizat, rrënjët, nënshartesat dhe gjithë materialin shumëues dhe fidanin e gatshëm e që përdoren:

- për prodhimin e perimeve, përveç për farëra,
- për prodhimin e pemëve,
- për prodhimin e bimëve, shkurreve dhe drunjëve zbukurues,
- për prodhimin e hardhisë,
- për prodhimin e drunjëve pyjorë,

“**Ministria**” është Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural.

“**Ministër**” është Ministri i Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR).

“**Inspektor**” është personi i autorizuar nga Ministria për inspektimin e materialit fidanor sipas këtij ligji.

“**Departamenti**” është Autoriteti Zyrtar i Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, përgjegjës për zbatimin e Ligjit.

“ **Person**” është çdo person fizik apo juridik.

“**Eksporti**” është qarkullimi i materialit fidanor jashtë Kosovës.

“**Importi**” është futja e materialit fidanor në Kosovë.

“**Etiketa**” është përmbajtja e shkruar grafike që përmban të dhënat për materialin fidanor.

“**Tregtues**” është çdo person i regjistruar për plasim në treg të materialit fidanor.

“**Regjistrim**” është akti i aprovimit nga Autoriteti kompetent për t’u marrë me materialin fidanor.

“**Autoriteti licencues**” është Autoriteti i cili bënë licencimin e personave që merren me materialin fidanor.

REGJISTRIMI I PRODHUESVE DHE TREGTUESVE TË MATERIALIT FIDANOR

Neni 3

3.1. Të gjithë prodhuesit, importuesit, eksportuesit dhe tregtuesit e materialit fidanor duhet të regjistrohen në regjistrin zyrtar të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural.

3.2. Ministria do t’i mbajë të dhënat vijuese të çdo personi që bënë kërkesë për regjistrim:

- a) emrin e personit,
- b) adresën e personit me të cilin ka të bëjë kërkesa,
- c) numrin unik të regjistrimit në regjistrin zyrtar të Ministrisë.

3.3. Kërkesa që do të regjistrohet në regjistrin zyrtar duhet të plotësohet nga:

- a) kërkuesi që merret ose dëshiron të merret me shumim, rritje, tregtim ose me çfarëdo aktiviteti tjetër që ka të bëjë me materialin fidanor,
- b) kërkuesi që ka për qëllim importin apo eksportin e materialit fidanor.

3.4. Kërkesa duhet të plotësohet me shkrim, në formën e përcaktuar me Udhëzim Administrativ.

3.5. Ministria mund të refuzojë regjistrimin e kërkuetit nëse konstaton se nuk janë plotësuar kriteret sipas Udhëzimit Administrativ.

3.6. Në vendimin për refuzimin e regjistrimit pala e pakënaqur ka të drejtë të paraqes ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit. Ankesa i dërgohet Ministrisë.

3.7. Prodhuesit të cilët prodhimin e materialit fidanor e bëjnë për përdorim vetanak nuk janë të obliguar të regjistrohen në regjistrin zyrtar të Ministrisë.

KATEGORITË E MATERIALIT FIDANOR

Neni 4

4.1. Kategoritë e materialit fidanor për bimët frutore dhe hardhinë janë:

- a) materiali fidanorë para-bazë, i prodhuar nën përgjegjësinë e mirëmbajtësit dhe që përdoret për prodhim të materialit bazë fidanor, duhet të jetë i painfektuar nga sëmundjet, dëmtuesit, mykoplazmat dhe virozat dhe i nënshtrohet inspektimit zyrtar.
- b) materiali fidanorë bazë, i prodhuar prej materialit para-bazë qoftë në mënyrë direkte apo në një process të njohur të fazave në mënyrë vegjetative nga materiali para-bazë, e që ka për qëllim prodhimin e materialit fidanor të çertifikuar. Ky material i nënshtrohet inspektimit zyrtar, është i painfektuar nga virozat dhe duhet të etiketohet me etiketë të bardhë.
- c) materiali fidanor i çertifikuar, i prodhuar nga materiali bazë qoftë në mënyrë direkte apo në një proces të njohur të fazave në mënyrë vegjetative nga materiali bazë, i cili i plotëson kushtet për material të çertifikuar mund të përdoret si material për shumim. Materiali fidanor i çertifikuar mundet gjithashtu të përdoret edhe për prodhimin e fidaneve dhe pjesëve që shërbejnë për prodhimin e materialit fidanor standard. Materiali fidanor i çertifikuar është i painfektuar nga virozat dhe duhet të etiketohet me etiketë të kaltër.
- d) materiali fidanor standard nënkupton materialin për shumim me prejardhje nga trungu ose bimët e çertifikuara prindore, të cilat e kanë të vërtetuar identitetin, pastërtinë varietore dhe shëndetin, e të cilat përdoren për prodhim të bimëve të reja ose të pjesëve të bimëve e që përdoren për prodhim të fidaneve të hardhisë së rrushit. Materiali fidanor standard duhet të etiketohet me etiketë të verdhë.
- e) CAC (Conformitas Agraria Communitati) nënkupton materialin shumëues frutorë dhe pemëve që i plotësojnë kushtet minimale të përshkruara për këtë kategori relative në lidhje me llojet përkatëse.

- f) Materiali CAC duhet të paktën gjatë inspektimit vizuel të jetë kryesisht i painfektuar nga çfarëdo organizmi dhe sëmundje të dëmshme që zvoglon përdorimin e materialit shumues ose pemëve. Organizmat e dëmshëm nga të cilët materiali fidanor duhet të jetë i painfektuar do të përcaktohen me Udhëzim Administrativ.
- g) CAC duhet të ketë identitet dhe pastërti të duhur ndaj gjinisë përkatëse ose llojit dhe duhet të ketë identitet dhe pastërti varietore

4.2. Përdorimi i kategorive të materialit fidanor para-bazë, të certifikuar dhe materialit fidanor standard është i detyrueshëm gjatë prodhimit të materialit fidanor të hardhisë dhe pjesëve të saj.

4.3. Përdorimi i kategorive të materialit fidanor para-bazë, bazë të certifikuar dhe materialit fidanor CAC është i detyrueshëm gjatë prodhimit të materialit fidanor dhe pemëve.

4.4. Për llojet e fidaneve pyjore janë përkrahur kategoritë vijuese të materialit fidanor:

- a) identifikimi sipas prejardhjes nënkupton materialin fidanor të prodhuar nga materiali bazë i cili mund të jetë nga fara ose pjesët e bimës me vendorigjinë të pranuar.
- b) i zgjedhur, nënkupton materialin fidanor të prodhuar nga materiali bazë i cili është i zgjedhur nga objektet e pranuar dhe i njihet vendorigjina. Materiali bazë zgjedhet sipas karakteristikave fenotipe në nivel të grumbullimit pyjor, grup drunjëve dhe drurët individual,
- c) i kualifikuar nënkupton materialin fidanor të prodhuar nga materiali bazë i cili rrjedh nga plantacionet farore, amëzave, kloneve ose përzirjet e kloneve. Përparësitë e cilësive të materialit bazë janë zgjedhur sipas karakteristikave fenotipe të grumbullit pyjor, grup drunjëve dhe drurët individual,
- d) i testuar nënkupton materialin fidanor të prodhuar nga materiali bazë i cili rrjedh nga drurët, plantacionet, amëzat, klonet ose klonet e përziera. Përparësia e materialit fidanor do të shihet me anë të testeve krahasuese dhe me anë të vlerësimeve të materialit fidanor si dhe vlerësimit gjenetik të përbërësve të materialit bazë,
- e) Të gjitha kategoritë e materialit fidanor nga pika 4 duhet të jenë të painfektuara nga sëmundjet, dëmtuesit, mykoplazmat dhe virozat.

PRODHIMI I MATERIALIT FIDANOR

Neni 5

Materiali fidanor mund të prodhohet vetëm nga personat e regjistruar në Regjistrin e prodhuesve të materialit fidanor, me përjashtim të prodhuesve nga neni 3.7.

Neni 6

6.1. Prodhuesi i materialit fidanor do të prodhoj material vetëm të atyre llojeve dhe varieteteve të përfshira në Listën e Varieteteve të Kosovës, listë e cila mbahet nga Zyra e të Drejtave të Varietetit Bimor në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural.

6.2. Vënja e një varieteti të ri në Listën e Varieteteve të Kosovës do të rregullohet me Udhëzim Administrativ.

6.3. Ministria mund të autorizoj prodhimin e materialit fidanor të llojeve dhe varieteteve të caktuara të cilat nuk janë të përfshira në Listën e Varieteteve të Kosovës për qëllime hulumtuese.

Neni 7

7.1. Prodhuesi i materialit fidanor është i obliguar të mbajë shënime për sasinë, llojin dhe varietetin e materialit fidanor të prodhuar, tregtuar dhe të asgjësuar.

7.2. Prodhuesi i materialit fidanor është i obliguar të paktën një herë në vit ta njohtoj Departamentin e Prodhimit dhe Mbrojtjes së Bimëve mbi sasinë, llojin dhe varietetin e materialit fidanor të prodhuar, tregtuar dhe të asgjësuar.

7.3. Përmbajtja, forma dhe procedurat e mbajtjes së shënimeve të cekura në paragrafin (1) dhe (2) të këtij neni do të përcaktohen nga Ministria me Udhëzim Administrativ.

Neni 8

8.1. Ministria mund të lejoj prodhuesin ta shumojë materialin fidanor të varietetit i cili nuk është i përfshirë në Listën e Varieteteve të Kosovës për nevojat e një partneri të jashtëm dhe nga materiali prindor i importuar, me kusht që kontrata me partnerin e jashtëm ta obligoj atë ta blejë tërë sasinë e materialit fidanor të prodhuar.

8.2. Prodhimi i materialit fidanor i përmendur në paragrafin (1) të këtij neni do t'i nënshtrohet inspektimit të detyrueshëm shëndetësor nga inspektori i autorizuar nga Ministria.

KONTROLLIMI I PRODHIMIT TË MATERIALIT FIDANOR

Neni 9

9.1. Gjatë procesit të prodhimit materiali fidanor do t'i nënshtrohet kontrollit zyrtarë të cilësisë, pastërtisë varietore dhe shëndetësore nga Inspektorët e Ministrisë dhe pas raportit profesional nga Institucionet përkatëse shkencore.

9.2. Kontrolli nga paragrafi (1) i këtij neni, përcakton prejardhjen e materialit fidanor, autenticitetin e varietetit, gjendjen shëndetësore dhe cilësinë e materialit fidanor.

Neni 10

Materiali fidanor që i plotëson standardet e cilësisë dhe shëndetit të përshkuara në Udhëzim Administrativ do të certifikohet nga Departamenti i Prodhimit dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe Departamenti i Pylltarisë së MBPZHR dhe do të etiketohet në përputhje me rregullat e përcaktuara.

Neni 11

Prodhuesi i materialit fidanor është i obliguar që në prezencë të inspektorit të bëjë asgjësimin e materialit fidanor i cili nuk i plotëson standardet cilësore dhe shëndetësore.

Neni 12

12.1. Departamenti i Prodhimit dhe Mbrojtjes së Bimëve është i obliguar të mbajë shënime mbi kontrollin e fidanishteve nga të cilat prodhohet materiali fidanor, i pemëve, perimeve dhe hardhisë sipas llojeve, varieteteve dhe sasive të prodhuara të materialit të veçantë fidanor.

12.2. Departamenti i Pylltarisë mbanë shënime mbi kontrollin e materialit fidanor pyjor dhe fidaneve të bimëve zbukuruese pyjore.

CILËSIA E MATERIALIT FIDANOR

Neni 13

13.1. Cilësia e materialit fidanor përcaktohet nga prejardhja, autenticiteti i varietit dhe llojit, zhvillimi vegetativ dhe gjendja shëndetësore.

13.2. Cilësia e materialit fidanor duhet të plotësoj standardet e përshkuara në Udhëzimin Administrativ në bazë të propozimeve të Departamenteve përkatse të Ministrisë.

PAKETIMI DHE ETIKETIMI I MATERIALIT FIDANOR

Neni 14

14.1. Materiali fidanor i planifikuar për tregëtim duhet të pakëtohet, mbyllet dhe etiketohet në përputhshmëri me procedurat e përcaktuara me Udhëzimin Administrativ.

14.2. Paketimi, mbyllja dhe etiketimi i materialit fidanor do të kryhet nga prodhuesi, në vendin e prodhimit të këtij materiali.

TREGTIMI I MATERIALIT FIDANOR

Neni 15

15.1. Materiali fidanor do të tregtohet vetëm nga personat e regjistruar për atë veprimtari nga Ministria.

15.2. Materiali fidanor i cili do të tregtohet duhet të ruhet dhe transportohet në kushte të cilat do ta ruajnë cilësinë e materialit fidanor të përcaktuara me Udhëzim Administrativ.

15.3. Materiali fidanor i pemëve do të tregtohet vetëm si material fidanor bazë i çertifikuar ose material fidanor CAC – Conformitas Agraria Communitatis, nëse i përket varietetit që është në Listën e Varieteteve të Kosovës dhe nëse përputhet me standardet cilësore dhe shëndetësore të përcaktuara me Udhëzimin Administrativ.

15.4. Materiali fidanor i hardhisë do të tregtohet vetëm si material fidanor bazë, i çertifikuar ose material fidanor standard, nëse i përket varietetit që është në Listën e Varieteteve të Kosovës dhe nëse përputhet me standardet cilësore dhe shëndetësore të përcaktuara me Udhëzim Administrativ.

15.5. Materiali Fidanor i perimeve do të tregtohet vetëm nëse i përket varietetit që është në Listën e Varieteteve të Kosovës dhe nëse përputhet me standardet cilësore dhe shëndetësore të përcaktuara me Udhëzim Administrativ.

15.6. Materiali fidanor pyjor do të tregtohet vetëm si material fidanor i identifikuar sipas burimit, i zgjedhur, i kualifikuar ose material fidanor i testuar nëse përputhet me standardet cilësore dhe shëndetësore të përcaktuara me Udhëzim Administrativ dhe është në Listën e Varieteteve të Kosovës.

15.7. Materiali fidanor i bimëve zbukuruese, drurëve dhe shkurreve do të tregtohet nëse përputhet me standardet cilësore dhe shëndetësore të përcaktuara me Udhëzim Administrativ.

IMPORTIMI I MATERIALIT FIDANOR

Neni 16

16.1. Materiali fidanor do të importohet vetëm nga personat që janë të regjistruar për atë qëllim sipas nenit 3 të këtij Ligji.

16.2. Materiali fidanor bazë i çertifikuar, standard dhe material fidanor CAC – Conformitas Agraria Communitatis do të lejohet të importohet vetëm nëse i përket varietetit që është në Listën e Varieteteve të Kosovës dhe nëse është i shoqëruar me certifikatë të prejardhjes dhe autenticitetit të llojit, certifikatë fitosanitare, varietetit dhe llojit të lëshuar nga Autoriteti zyrtar i vendit eksportues, duke vërtetuar se materialit fidanor i plotëson kërkesat e këtij Ligji dhe Udhëzimeve Administrative.

16.3. Të gjitha dërgesat e materialit të importuar fidanor do të inspektohen zyrtarisht në pikat e vend-hyrjes në Kosovë ose në lokalet e shfrytëzuesve të fundit, në përputhje me dipozitat e Ligjeve në fuqi, mbi shëndetin e bimëve lidhur me paraqitjen, shpërndarjen, asgjësimin e sëmundjeve dhe dëmtuesve të bimëve, prodhime bimore dhe në objekte të destinuara.

Neni 17

17.1. Importuesi lejohet të tregtoj materialin e importuar fidanor në paketimin e vet origjinal.

17.2. Materiali fidanor i importuar duhet të jetë i etiketuar me etiketë të lëshuar nga Autoriteti zyrtar i vendit eksportues.

Neni 18

Importuesi është përgjegjës për cilësinë dhe autenticitetin e materialit fidanor të importuar.

Neni 19

Ministria mund të lejoj importin e materialit fidanor të një varieteti që nuk është në Listën e Varieteteve të Kosovës, me një leje të veçantë, me qëllim të hulumtimeve shkencore.

INSPEKTIMI

Neni 20

20.1. Kontrolli zyrtarë i cilësisë, paketimit, etiketimit, tregtimit dhe kontrollave të tjera të nevojshme të materialit fidanor, bëhet nga Inspektorët e Ministrisë sipas mënyrës së përcaktuar me Udhëzim Administrativ.

20.2. Kundër vendimeve të lëshuara nga Inspektorët pala e pakënaqur mund të ushtroj ankesë në afatin prej 15 ditësh nga dita e pranimin të vendimit. Ankesa i dërgohet Ministrisë.

20.3. Kundër vendimit të Ministrisë pala e pakënaqur mund të inicioj kontestin administrativ në gjykatën kompetente në afatin prej 30 ditësh nga dita e marrjes së vendimit. Ankesa nuk e pezullon zbatimin e vendimit.

DISPOZITAT NDËSHKIMORE

Neni 21

21.1. Me gjobë në lartësi prej 1.000 € deri në 15.000 € dënohet për kundërvajtje personi i cili:

- a) prodhon, tregton dhe e vënë në qarkullim materialin fidanor e nuk është regjistruar në regjistrin e prodhuesve (neni 3) i këtij Ligji dhe Udhëzimeve Administrative,
- b) prodhon, tregton dhe vënë në qarkullim materialin fidanor, cilësia dhe shëndeti i të cilit është në kundërshtim me standardet e përcaktuara (neni 13) i këtij Ligji dhe Udhëzimeve Administrative,
- c) bënë importin dhe eksportin e materialit fidanor në kundërshtim me këtë Ligj (neni 16) dhe Udhëzimeve Administrative.,
- d) paketon, etiketon apo ruan materialin fidanor në kundërshtim me këtë Ligj (neni 14) dhe Udhëzimeve Administrative,
- e) nuk mbanë dhe nuk deklaroun shënimet për sasinë, llojin dhe varietetin e materialit fidanor sipas (nenit 7) të këtij Ligji dhe Udhëzimeve Administrative,
- f) pengon personin e autorizuar zyrtarë në inpektimin e prodhimit, tregtimit, vënies në qarkullim, paketimit, etiketimit, ruajtjes dhe transportimit të materialit fidanor (neni 9, 10) i këtij Ligji dhe Udhëzimeve Administrative.

21.2. Për shkelje të përsëritura, përveq dënimit me gjobë, kundërvajtsit i merret licenca dhe hiqet nga regjistri i personave të regjistruar për prodhimin dhe tregtimin e materialit fidanor.

Neni 22

Të gjitha pagesat që rrjedhin nga aplikimi i dispozitave të këtij ligji derdhën në Buxhetin e Konsoliduar të Kosovës.

ZBATIMI

Neni 23

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural është kompetente për të nxjerrë Udhëzime Administrative për zbatimin e këtij Ligji.

Neni 24

Çështja e regjistrimit dhe lartësia e taksave për regjistrim do të përcaktohen me Udhëzim Administrativ.

DISPOZITAT KALIMTARE

Neni 25

25.1. Pas hyrjes në fuqi të këtij Ligji do të shfuqizohen dispozitat e të gjitha Ligjeve të aplikueshme për materialet fidanore e që janë në kundërshtim me këtë Ligj.

25.2. Çdo person që aktualisht prodhon, paketon, etiketon dhe tregton material fidanor në Kosovë do të paraqitet për leje sipas nenit 3 të këtij Ligji, jo me vonë se 30 ditë nga dita e hyrjes në fuqi të këtij Ligji.

HYRJA NË FUQI

Neni 26

Ky Ligj hyn në fuqi pas miratimit nga Kuvendi i Kosovës dhe shpalljes nga Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara.

Ligji Nr.2004 / 13
29 Prill 2004

Kryetari i Kuvendit të Kosovës,

akademik Nexhat Daci